

Dr. Dinko Puc:

Svoboda

Le začasno je mogoče držati narod v suženjstvu, ker bo prej ali slej vstal in zahteval svobodo

Svoboda je neodvisnost; o njej govorimo tam, kjer ni nobenega zunanjega vpliva ali pritiska.

Politična svoboda pa obstoji v tem, da človeška, v državah organizirana družba ni odvisna od samovolje posameznika, marveč od skupne volje vseh, ki je postala zakon. Svoboda ne obstoji tedaj v tem, da sme vsak delati, kar hoče, marveč v tem, da je vsakdo zaščiten pred nasiljem in samolastnostjo posameznika, enega stanu, ene stranke in v tem, da se vsakdo ukloni volji celokupnosti.

Že iz tega sledi, da o politični svobodi ne moremo govoriti tam, kjer vlada diktatura, absolutizem ali stanovski teror. Tu ne odločuje volja celokupnosti, marveč volja samosilnika ali kvečjemu volja zelo majhnega kroga njegovih prijateljev. Vsi, ki stoje izven tega kroga, morajo brezpogojno biti poslušni; dopuščena jim ni nobena kritika, noben predlog, nobena iniciativa. Prevelika razboritost ali iznajdljivost izven vladnega kroga je že sama na sebi greh, kajti absolutizem in diktatura se bojita preveč pametnih ljudi. Kdor noče riskirati svoje eksistence ali celo življenja, mora vedno in povsod parirati in molčati.

Poleg številnih vzgledov iz zgodovine imamo v sodobnosti klasične vzgledne takih državnih ureditev v Rusiji, Nemčiji in Italiji.

Seveda se vsi ti režimi sklicujejo na to, da je za njimi ogromna večina državljanov in da predstavljajo zaradi tega oni tudi voljo celokupnosti. Na videz se zdi, da je to resnica, kajti ogromna zborovanja, val navdušenja, ki se pokaže vedno, kadar nastopa vodja, demonstrativni pohodi brez odpora so v stanu zamagljati očej tudi paznemu opazovalcu. Toda, kdor gleda globlje, vidi, da temu ni tako. Vsi ti režimi so prišli na površje s terorjem; najprej s terorjem v stranki, potem s terorjem nad državljanji. Ti danes sploh nimajo možnosti pokazati svojega pravega mišljenja. Volilno pravo obstoja samo še na videz, tako zvana parlamentarna zastopstva so brez moči. Iz družbe, v kateri je nekaj pomenil človek — znanstvenik, umetnik, gospodarstvenik, politik, je nastala masa, kolektiv, ki šteje samo kot celota, v kateri pa je posameznik brezpomemben atom.

V takih državah o politični svobodi ni mogoče govoriti. Z izgubo politične svobode pa propadejo tudi vse druge: verska svoboda, svoboda nauka, da celo svoboda mišljenja, kakor to vidimo danes vsak dan, ko se tam, kjer vlada absolutizem, ne kaznujejo samo dejanja, ampak tudi misli, kakor sta to delali Avstrija in Nemčija že v svetovni vojni.

Ako se danes svet bori za demokracijo, se tedaj bori za svobodo človeka. Klic po svobodi je danes morda bolj potreben, kakor je bil pred 150. leti, ko je ta klic razpalil francosko ljudstvo v borbo proti samosilništvu ter je geslo «liberte, egalite, fraternite» odmevalo po vsem svetu. Stremljenje človeka po svobodi je prirojeno njegovi duši in če je tudi zadušeno stoletja in stoletja, se prej ali slej znova vzbudi in oživi. Samo začasno je mogoče kak narod držati v suženjstvu, prej ali slej bo vstal in zahteval svobodo.

Mi v Jugoslaviji imamo polno svobodo!

V. Vlahovič, Ljubljana:

Od obljub na dejanja!

Edino demokratična ureditev države more nuditi blagostanje vsem državljanom

Skoro vse države preživljajo več ali manj težke notranje pretrse. Ljudstvo se nahaja v stiskah, ker ni življenjski sistem prirojen tako, da bi sproti odpravljali vse one nedostatke, ki ovirajo normalni razvoj življenja; pa tudi zastareli družabni red ni več v stanu odpravljati težkoče, ker se za to ne brigajo siloma vrinjeni oblastniki, ki krojijo usodo narodov.

Če pogledamo samo statistiko brezposelnosti, vidimo lahko že v številkah samih ogromno trpljenje vseh onih, katerim brezposelnost ni prizanesla. Tu prav za prav izvirata največja beda in nezadovoljstvo ljudstva.

Znano nam je, da je tega zla na eni strani kriva stremiška gospodarska politika posameznih trustov in kartelov, na drugi strani pa služi takemu stanju v oporo medsebojni boj posameznih svetovnih nazarin. Politične situacije, ki so povečini dirigirane iz zunanjega sveta, vedno omogočajo takim denarnim mogotcem, da jih iz-

koriščajo v čim uspešnejšo eksploatacijo v pogledu svoje pogubonosne gospodarske politike.

Vsi pojavi, izumi in tehnične pridobitve na svetu, ki izvirajo iz človeškega razuma, so edini ustvarjalci življenjskih razmer in od teh odvisnega človeškega blagostanja. Toda izum sam še ni nobena dobrina, temveč je važno, da se dočloči, kako naj služi v korist splošnosti. Ponavadi se vseh izumov polaste ravno denarni mogotci, ker vedo, da jih bodo lahko z delovno pomočjo brezpravnega malega človeka plodno izkoriščali v svoje dobičkanosne namene.

Nihče ne vodi računa o tem, kako naj se sprovedejo v življenje taki posamezni izumi in tehnične pridobitve, ker ravno te so one, ki podirajo današnjemu življenjskemu ustroju tla vsled pomanjkljive zakonodaje in brezbriznosti merodajnih činiteljev, katerim ni važno, kakšen je izum, temveč le to, da se plača po zakonu predvidena zaščitna taksa, pa je vse v redu. Za vse ono, kar se iz takih

izumov pozneje ustvari zlega in škodljivega za človeštvo, se ne briga nihče. Denarni mogotniki so zadovoljni, da jim je omogočen visok dobiček potom novih izumov in tehničnih pridobitev, država se pa tudi zadovolji s tako gospodarsko politiko kartelov, ker ji na ta način rastejo davčni dohodki. Delavec, kot socialno najšibkejši element človeštva in kot izključni ustvarjalec dobrin, se pa mora zadovoljevati s socialnimi zakoni, ki imajo svojo moč in vrednost ponavadi le na papirju. To je ono, česar se noče nikjer upoštevati. K večjemu se še najde kdo, ki skuša nasititi delovnega človeka z obljubami o zaslužku in plačilu na drugem svetu.

Toda tudi ta recept že polagoma izgublja svojo učinkovitost, ker je življenje vendar močnejše od vseh «nadnaravnih» zakonov in posvetnih fraz, ki imajo svoj edini namen v tem, da gotovemu delu človeštva ohranijo njegove postojanke. Ni pa s tem mišljeno, naj se negira potreba duhovne avtoritete. Smatramo, da, čim večje so stiske, tem bolj aktivna mora biti duhovna avtoriteta. Toda vsaka duhovna avtoriteta mora delati izključno le na povzdigi morale kot edino možne oblike za uspešen boj proti krivičnemu družabnemu redu. Ker pa izkušnje drugače prikazujejo to delovanje duhovne avtoritete, kar zlasti potrjujejo zadnji

dogodki v Španiji, človeštvo polagoma upravičeno izgublja vero v te norme, ki bi nekako morale biti svete slehernemu zemljanu.

Premnogo se je napisalo socioloških razprav, ki so brez dvoma imele vse isti namen: da se ustvarijo znosnejše razmere. Toda vse zaman. Vladajoči kapitalistični in politični mogotci čutijo v socialni reformi omajanje svojih pozicij. Čudimo se le kratkovidnosti teh izbrancev, da niso v svoji rafiniranosti toliko dalekovidni in da ne spoznajo, da ustvarjajo s takim ravnanjem ravno sebi dispozicijo za padeč.

Govoriti danes brez dejanj o sanaciji gospodarskega stanja s strani onih, ki so po svojih funkcijah poklicani voditi kontrolo nad narodnim gospodarstvom, pomeni toliko, kot zavlačevati sedanje stanje. Ljudstvo je sito fraz in hoče dejanja.

Naš narod je zdravega duha in krepkih fizičnih sposobnosti. Odklanja pa v bodoče le svoje žrtvovanje za sanacijo narodnega gospodarstva po dosedanjih praksi, ker na oltar skupnosti mora doprinesti svoje žrtve tudi oni delček naroda, ki je do danes imel in še vedno ima največje koristi od žrtvovanja malega človeka. Zato izčrpano ljudstvo po vseh teh razočaranjih zahteva in želi samo eno: Od besed na dejanja!

Za svobodo tiska

Vse javno življenje v državi more pravilno regulirati le resnična tiskovna svoboda

Neštetokrat je bil v zadnjih osmih letih izrečen, bodisi v pisani, bodisi v živi besedi, vzvišeni postulat našega naroda, izobraženega in preprostega: **Dajte nam svoboden tisk!** Toda zdi se, kakor da je šel ta klic mimo pravih ušes in da se niso zanj zmenili niti oni, ki nastopajo v imenu naroda in ki bi na pristojnem mestu po svoji vesti in dolžnosti morali iskreno, nepristransko tolmačiti želje in voljo naroda, ki jih je poslal s to edino nalogo na to mesto. Seveda pa moramo pri tem upoštevati tudi važno dejstvo, da prav pomanjkanje tiskovne svobode samo po sebi onemogoča v sodobnih razmerah vsako svobodno razpravo o njeni nujni potrebi.

Spominjamo se še precej živo vseh obljub, ki jih je dala sedanja vlada ob nastopu svoje oblasti v državi. Te obljube je ob sleherni priložnosti tudi zvesto ponavljala v dokaz narodu, da jih še ni pozabila in da jih bo skušala izpolniti v primernem času. Ta doba do danes žal še ni nastopila, obupal pa narod vendar ni in zaenkrat še vedno veruje v njen prihod.

Obenem pa se tudi spominjamo na razlago toliko zaželjene tiskovne svobode s strani predstavnikov današnjega režima. In zdi se nam prav in umestno, da to vladno stališče in vladno razlago poglavja o tiskovni svobodi našim čitateljem in širši javnosti povsem mirno in brez vsake strankarske pobarvane strasti nekoliko osvežimo, da nam bo vsem vsaj za skromen trenutek v pritaženem hrepenenju nekoliko lažje pri duši.

V letošnji velikonočni številki je prinesla, današnjemu režimu JRZ močno vdinjana beograjska «Pravda», očitno vzpodbujena k temu s strani vodilnih režimskih predstavnikov, na prvi strani pod

ogromnim naslovom: «Svoboda in odgovornost» daljši uvodnik, iz katerega posnemamo nekaj glavnih stavkov in misli:

«Vsi želimo in zahtevamo svobodo, polno svobodo za vse svoje javno delovanje. Predvsem svobodo tiska, javne besede; volilno svobodo; svobodo političnega združevanja! In od teh zahtev ne odstopamo niti za korak! Pa tudi treba nam ni odstopati, saj je to naš najskrajnejši ideal.

Obenem v vprašanju svobode se kot temeljno postavlja tudi vprašanje odgovornosti.

Odgovornost je sestavni del svobode. Danes našemu narodu ni več potrebno govoriti, da je le odgovorna svoboda — prava svoboda. Po nadčloveških naporih, ki jih je prenesel skozi svoja nacionalna stremjenja, živi naš narod danes na zakladu bogatih izkušenj. Naše svobodnjaštvo je vzniknilo v nacionalnem zanosu po osvoboditvi in se je pretopilo pozneje v politično svobodnjaštvo naših notranjih smernic. Absolutno nemogoče si je zamisliti negacijo svobode na naših tleh.

Dobri zakoni so najlepša dobrina družbe in njihova tradicija daje najboljše rezultate. Toda danes vlada tako stanje, da smo ob zakonih brez zakonov. Toda ne obstoja samo to zlo; zlo je tudi, da nimamo dobrega zakona in da obstoja provizorij, ki je le škodljiv za splošne interese in ni prav v ničemer koristen.

Ali je mar treba na široko govoriti o tej škodljivosti? Pravo pot imamo vendar pred seboj: Rešiti je treba to vprašanje z izhodiščem s tega temeljnega stališča. S to rešitvijo bodo ogromno pridobila tudi vsa druga pereča vprašanja.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

POLITIČNI TEDEN

V današnjih težkih dneh so smatrali voditelji Združene opozicije za svojo veliko dolžnost, da razmotrijo zapleteni položaj, ki je nastal v državi po sprejetju konkordata in smrti patrijarha Varnave. V to svrhu se je podal tudi častitljivi in priznani vodja Združene opozicije g. Aca Stanojevič iz Knjaževca v Beograd, kjer se je najprej sestel z ostalima voditeljema Združene opozicije gg. Ljubom Davidovičem in Jocom Jovanovičem. Razgovorov se je udeleževal tudi g. dr. Gavrilović, znani posredovalec med Zagrebom in Beogradom, kateremu pripisujejo tudi zemljoradniški predlog za rešitev današnje državne in politične krize. Istočasno so se prvaki Radikalne stranke sestali pri g. Krsti Miletiću na strankino konferenco. Podoba je, da išče srbska Združena opozicija, predvsem pa radikali, še širšo osnovo za uspešno politično delo in naj bi se v opozicijski blok sprejel še voditelj Jugoslovanske ljudske gibanja «Zbor» g. Dimitrije Ljotić. Tudi beograjsko «Vreme» poroča, da so se sestali voditelji Radikalne stranke gg. Stanojevič, Trifunović in Tajić z g. Ljotićem v Smederevu. Razgovori se bodo nadaljevali in vedno jasnejša postaja oblika enotnega in čvrstega opozicijskega bloka z ogromno večino jugoslovanskega naroda, ki naj prepelje državo preko nevarnih čeri, ki jo ogrožajo.

Čitajte

„Slovensko besedo“!

Najnujnejša sodobna potreba je, da se da narodu svoboden in odgovoren tisk. Nekoč se je govorilo, da je v zakon o tisku zadosti dati eno samo določilo: «Tisk je svoboden!» Pozneje so naši svobodomiselniki dodali še: «V mejah zakona!» Toda teh mej nihče ni znal postaviti, niti jih ni postavil.

Neodgovornega tiska si pri nas nihče ne želi. Imperativ naših splošnih interesov terja svoboden tisk z odgovornostjo. Pri nas je že končno nujno potrebno, da vendar enkrat pogledamo resnici v obraz. Spregledati pa tudi ne smemo dejstva, da svobodna javna beseda daje zdravje in moč državnemu in javnemu življenju ter da vsi škodljivi bacili poginejo, čim jih obsije solnce resnice in javne kontrole.

Svobodo javne besede ne zahtevajo morda le novinarji in politiki, temveč je to tudi osnovna zahteva vsega naroda. Brez te svobode se zavira vse naš nacionalni in kulturni napredek. Vprašanje tiskovne svobode, nedeljivo združeno z neposredno odgovornostjo pisca samega, se mora z ozirom na to neodložljivo rešiti. Ta nu-

nost rešitve se ne postavlja le zgolj zaradi naroda samega, temveč tudi zato, ker se dajo vsa ostala naša notranja vprašanja (pa tudi zunanja) rešiti le vzporedno z njim. Svoboda tiska, ob istočasni odgovornosti osebe, ki piše, se ne more nikdar zlorabiti. Z uvedbo take tiskovne svobode se bodo vsa naša pereča javna vprašanja razčiščevala mnogo srečneje, javno življenje pa bo bolj zdravo.

Da bi se mir in red vzdržala čimbolj čvrsta in močna, tako na zunanji, kakor na znotraj, je predvsem potrebno, da se pove odkrita in odgovorna javna beseda o vseh narodnih življenjskih vprašanjih, kar naj predstavlja tako imenovane ventile za vse burje in viharje v politični aktivnosti, obenem pa tudi splošno kritiko in kontrolo, varnost in zaščito vsem in vsakomur, ki je pošten.»

Nedvomno je z ozirom na razmere in čas, v katerem živimo, res neobhodno potrebno, da pridemo do tiskovne svobode, s katero se edino da pravilno regulirati vse javno življenje v svobodni narodni državi.

Naš sladkorni problem

Brez znižanja previsoke trošarine se to narodovo življenjsko vprašanje ne da rešiti

V pretekli številki «Arhiva», mesečnika kmetijskega ministristva, je bil objavljen zanimiv članek o problemu produkcije in porabe sladkorja v Jugoslaviji. Članek kaže najprej mednarodne sporazume, ki se tičejo sladkorja, nato pa opisuje stanje sladkornega gospodarstva v naši državi.

Med drugim navaja članek, da je znašala lani površina polja, zasajenega s sladkorno peso, komaj 14.500 do 15.000 hektarjev, to pa zato, ker je ostalo še iz prejšnje kampanje mnogo sladkorja neprodanega. Ob koncu sladkorne kampanje za leto 1935-36 so znašale v naši državi neprodane zaloge sladkorja 4000 vagonov, za leto pa se ceni, da bo znašal presežek najmanj 6000 vagonov. Naša povprečna poraba sladkorja na posameznega prebivalca znaša komaj 4,6 kg, dočim znaša v naprednejših državah 20 do 30 kg na osebo. V naših mestih je sicer poraba sladkorja večja in znaša včasih do 13 kg na prebivalca; zato pa je na drugi strani na deželi mnogo manjša in se giblje povprečno na osebo okrog 2 in pol kilograma.

Jugoslovanske sladkorne tovarne bi lahko proizvajale vsako leto v teku kampanje, ki traja 100 dni in ki se prične meseca septembra, 12.500 do 13.000 vagonov sladkorja. Dejansko je pa produkcija v letu 1935-36 znašala komaj 8089 vagonov, v letu 1936-37 pa 8662 vagonov. Proizvodnja v sedanjih kampanji bo precej večja, to pa zato, ker so tovarne morale prevzeti znatne množine tako imenovane «nepogojene» sladkorne pese.

Skupni dohodki v zvezi s sladkornim gospodarstvom (dohodki kmeta, industrije, trgovine, države in samouprav) znašajo pri tako občutno skrčeni letni porabi sladkorja komaj pičlo milijardo dinarjev. Od te milijarde odpada

več, kakor polovica, to je 538 milijonov na državno trošarino, 29 milijonov dinarjev na poslovni davek in 54 milijonov na stroške za prevoz sladkorja po železnicah, tako da dobiva država od omenjene milijarde 621 milijonov dinarjev. K tej vsoti pa je treba prišteti še znatne dohodke železnic od prevoza sladkorne pese, vsakovrstnih ostankov in odpadkov, premoga in drugih pogonskih sredstev, kakor tudi od vsega ostalega materijala, ki je v zvezi s sladkorno produkcijo. Kmetje dobivajo za svoj pridelek in za ves svoj trud le 144 milijonov, dočim ima sladkorna industrija bruto zaslužka 70 milijonov, veletrgovina in nadrobna trgovina pa skupaj 75 milijonov dinarjev.

Ta ogromna bremena, kakor tudi visoka cena neocarinenega sladkorja (ki znaša za kristalni sladkor v tovarni 4 din za kilogram), imajo za posledico, da se prodaja pri nas kristalni sladkor na drobno po 13 dinarjev kilogram. Prej navedeni podatki dokazujejo še enkrat, da bi morala država na vsak način ukreniti nekaj, da sladkor poceni tako, da bo dostopen tudi najširšim slojem prebivalstva. Seveda to nikakor ne bo šlo brez znižanja trošarine in ostalih stroškov, ki obremenjujejo ceno sladkorja. V koledarskem letu 1936 je znašala celokupna poraba sladkorja v naši državi 6950 vagonov. Država pri znižanju trošarine in drugih javnih dajatev, ki so v zvezi s produkcijo in porabo sladkorja, ne sme imeti nobenega strahu ali pomislekov. Primanjkljaj, ki bi nastal vsled znižane trošarine, bi se nedvomno in igranje kril s povečanjem porabe sladkorja in prav verjetna je domneva, da bi bil končni fiskalni efekt za državo vsaj enak sedanjemu, če ne bi bil celo večji, ker bi se poraba prav gotovo močno dvignila.

Sezimo po pravi pomoči!

Spodobi se, da se dvajset let po osvoboditvi končno že tudi osvobodimo tujih strokovnjakov!

Med najtežje probleme naše mlade industrije spada nedvomno pomanjkanje kvalificiranega strokovnega delavstva. Moderni in dovršeno precizno izdelani stroji se ne morejo zaupati ljudem, ki ne znajo z njimi ravnati in obratovati; predvsem noben podjetnik

tega ne bo storil že zaradi ogromne vrednosti teh strojev, v drugi vrsti pa zaradi tega, ker bi se poleg visoke materialne škode vsled nestrokovnjaškega upravljanja s strojem utegnile zgoditi večje in težje nesreče.

Zato smo videli doslej skoro

vselej, kadar se je v naši industriji montiral kak večji turboagregat, kak modernejši kotel ali kak drug večji in kompliciraniji stroj, da je prispelo iz inozemstva k nam kar po več strokovnjakov, ki so ostajali potem tukaj kot «nenadomestljivi» in «neobhodno potrebni» za pravilno obratovanje dotičnega stroja in podjetja vobče. Čeprav je to postopanje ob sleherni priložnosti rodilo med domačimi sinovi naše domovine silno nezadovoljstvo in mnogo hude krvi, smo končno morali vendar vsi spoznati, da pač ni drugega izhoda, ker nismo razpolagali z lastnim domačim kvalificiranim osebjem. Razumljivo pa je, da tuji delavci-strokovnjaki iz jasnih razlogov niso hoteli preveč naglo vzgojiti strokovno sebi enakih namestnikov.

Posamezne industrije, ki so polagale kolikor toliko važnosti tudi na poglavje narodne zavednosti, so si skušale pomagati na vse mogoče načine, vendar v tej od pomoči ni bilo nobenega sistema in tudi ne trajnih, zanesljivih uspehov. Pred dobrimi tremi leti pa se je takratni ravnatelj Zagrebške električne centrale inž. Visković domislil, da bi bilo najbolje, da za sebi zaupano podjetje pošlje mlade in izbrane vajence v inozemske veletovarne, kjer naj se popolnoma izobrazijo v svoji stroki. Ta predlog je naletel pri večini občinstva na odobravanje, mnogo pa je imel tudi nasprotnikov, zlasti v obrtniških ustanovah in v šolah, ki so odrekale pravico nameščanja vajencev s strani tega podjetja in so izjavljale pomisleke in uspeh šolanja v tujini, češ da fantje ne znajo jezika, da nam bodo delali le sramoto itd. Toda ravnatelj se na vse to ni oziral, temveč je iz 320 prijavljenih dečkov izbral 15 najboljših in jih poslal v skupinah

po pet učencev na Dunaj, v Plzenj in v Brno v tamkajšnje veletovarne v uk.

Sedaj so se ti vajenci po triletni učni dobi v tujini vrnili v Zagreb z najodličnejšimi izpisi kot resnični, popolni strokovnjaki v svojem poklicu. Vodstva onih tovarn, kjer so se učili, naših fantov kar prehaliti niso mogla. Takim rokam se sme brez strahu in skrbi zaupati tudi najdražji, najkompliciraniji stroj.

Ta vzgled z zagrebškimi vajenci je precej poučen in pomemben tudi za naše razmere in podjetja. Zato smo smatrali za umestno, da ga objavimo in da opozorimo prizadete kroge na ta način vzgajanja strokovnega naraščaja, ker ga je smatrati zaenkrat za edini pravilni izhod iz zadrege, v katero nas spravlja že tradicionalno, pa za naše narodno gospodarstvo in za naše socialno (brezposebnost!) tako težko stanje naravnost pogubno nameščanje tujih «nenadomestljivih» strokovnjakov. Če bi šli po tej poti že takoj po prevratu, bi naša industrija danes izgledala povsem drugače, kakor pa izgleda. Bila bi samostojnejša, med domačimi delavci bi pa vladalo večje zadovoljstvo. Prosičenja in intervencije pri Inspekciji dela in pri političnih oblastvih za podaljšanje dovoljenja za bivanje tujcev v naši državi, dalje vsa druga nešteta pota in pa običajno naravnost ogromne plače teh «nenadomestljivih» tujih strokovnjakov so nedvomno mnogo dražje od šolanja naših otrok v tujini. Razen tega se pa spodobi, da se dvajset let po osvoboditvi končno že osvobodimo tudi teh tujih «nenadomestljivih» strokovnjakov, ki so naši narodni zavednosti in časti le v sramoto, narodnemu gospodarstvu pa v občutno breme in škodo!

Domači pomenki

Nesramen napad na Ciril-Methodovo družbo

Pristopajte k Ciril-Methodovi družbi!

Nemci v naši državi

V isti sapi, ko zmerja «Slovenec» Cirilmetodarje z nemškutarji, prinaša poročilo nemškega lista, ki hvali, kako se je položaj nemštva v Jugoslaviji zadnje čase izboljšal. Po pravici! Kajti penetracija nemškega kapitala v našo državo ni bila nikdar tako silna, kot je ravno sedaj. Mi ne samo, da temu kapitalu ne delamo nikakih ovir, marveč ga še celo vabimo ter varuho njegove sprejemamo z odprtimi rokami. Nam so tudi nemški židje dobrodošli in nedavno jih je dobra dva ducata dobilo naše državljanstvo, dočim naši primorski rojaki zamažajo rešitev svojih prošelj že leta!

Nedeljski „Slovenec“ piše o razmerah naših železničarjev sledeče:

Svoje čase so naši železničarji delali po osem, kvečjemu deset ur na dan. Toda takrat je bil dan samo 12 ur dolg. Za počivanje so imeli dve ali štiri ure. Naša država je bila tako uvidevna, da je dan podaljšala za 12 ur, da ima sedaj 24 ur radi železničarjev, da bi vedno ne godrnjali. Toda sedaj še bolj jezik otrsajo, kot so ga prej. Zdaj morajo delati samo šestnajst, če je prav posebna sila, pa osemnajst ur, tako, da za počitek ostane šest do osem ur na dan. Ali ni to za človeka dovolj počitka? Celih štiriindvajset ur ga država tudi ne more pustiti počivati. Tem ljudem pa se to ne da dopovedati. Samo lenariji bi radi. Kar naprej sklicujejo zborovanja, da imajo priložnost udrihati po državi. To so hujski kot komunisti.

Želimo, da bi «Slovenec» tudi druga pereča socialna vprašanja obdelal na enako temeljit način.

Ali je dr. Maček za konkordat ali je proti?

To vprašanje zelo zanima našo tako zvano JRZ, ker bi ji bilo seveda sila važno, ako bi mogla reči, da so vsi jugoslovanski katoliki za konkordat. Toda dr. Maček se ne da izvabiti iz svojega zapečka ter je samo izjavil, da se ga konkordat ne tiče, ker Hrvatje pri njem niso sodelovali. Dr. Maček tedaj dr. Auerja, ki je nesel konkordat v podpis, očitno ne smatra za Hrvata. Izjava dr. Mačka je važna z drugega stališča. Ako bi bil dr. Maček izjavil, da nima ničesar proti konkordatu, da gre za boj med katoliki in pravoslavci, kajti stališče naprednih Slovencev se je doslej — vsaj v inozemstvu — zamolčalo. V resnici pa ne gre za tak boj, ker načeloma nima nihče ničesar proti konkordatu, tudi pravoslavni ne. Z izjemo JRZ pa smo vsi proti takemu konkordatu, kakršnen je bil sklenjen. Z njegovo vsebino se ne strinjamo, to je vsa tajna!

S „Celjsko razstavo“

obrniki upravičeno niso zadovoljni, ker je ta razstava bistveno drugačna, kot je bila razstava, prirejena l. 1935. od podružnice Društva jugoslovanskih obrtnikov. Ta razstava je bila v resnici obrtniška razstava, na kateri so naši obrtniki pokazali, kaj znajo in koliko so napredovali. Letošnja razstava je obrtnika skoro izločila. Glavni vloga na njej ima industrija in pa trgovina. Mislimo, da s tem razstava ni pridobila, pač pa je izgubila na narodno-gospodarskem pomenu.

Delavski izleti

Delavci v tovarni Kranjske industrijske družbe na Jesenicah so začeli na pobudo vodstva tovarne prirejati v nedeljo skupne izlete v prirodno. Ti izleti, katerih se udeležujejo tudi uradniki, inženirji, obratovodje, pa tudi ravnateljji, so se kar najbolje obnesli. Višek izletnih prireditev je bil 8. avgust, ko je okroglo 1200 kovinarjev in njihovih rodbinskih članov pohitelo deloma v dolino Drago, deloma k jezeru na Završnico. Vsi izletniki so bili zelo zadovoljni. — Nobenega dvoma ni, da vršijo taki izleti odlično socialno nalogo in da je ta vzgled posnemanja vreden.

Zunanja politika

Mednarodno-politični položaj se nahaja v znaku japonsko-kitajske vojne. Ohrabreni po dosedanjih, relativno lahkih uspehih, so se Japonci očitno odločili, da pospravijo še en del Kitajske in tako se pojavlja na zemeljski obli politično še ena Španija. Podoba je pa, da so se Kitajci odločili, boriti se za svojo neodvisnost do zadnjega moža in borbe, ki so se začele na severu okrog Šangaja in Pekinga, kažejo, da so naleteli Japonci na mnogo trši oreh, kakor so pa računali. Velesile so vse, moralno vsaj, na strani Kitajcev, katerim se ni treba bati, da jim bo v tem boju zmanjkalo orožja. Japonci le s težavo napredujejo, na nekaterih koncilih so jih pa Kitajci celo potisnili nazaj.

V Evropi se je položaj zadnje čase razvijal v znaku zblíževanja Anglije in Italije. Izgledalo je, da se trudi Italija, ponovno pridobiti si angleško prijateljstvo, zavedajoč se, da ne bo mogla v Afriki nikdar izvajati absolutne oblasti nad svojim imperijem, če si ne zagotovi angleške pomoči. Svrhli zblíževanja sta služili tudi zasebni pismi, ki sta ju izmenjala Mussolini in britanski ministrski predsednik Chamberlain. Zakaj je smatrala potem Italija za umestno, da priredi na Siciliji pomorske in kopnene vojaške manevre največjega obsega, ki so bili direktno naperjeni proti angleški pomorski sili v Sredozemlju, je zaradi tega uganka. Tudi nagovor, ki ga je imel Mussolini o priliki teh vaj na italijanske fašiste, v katerem jih je pozval, naj pozdravijo fašistično Italijo in njen imperij, ki bo v bodoče še večji, ni napravil posebno dobrega vtisa in je sprivil angleško-italijanske odnose v oni neprijetni položaj, v katerem se nahajajo od začetka abesinske vojne.

Istočasno so se tudi zaostriji angleško-nemški odnosi. V Angliji so namreč izgnali tri nemške novinarje, ker je bilo nedvomno ugotovljeno, da so se manj bavili s svojim poklicem, kakor pa z angleškimi notranjimi zadevami in da so stali v najtesnejših odnosih z angleškim fašističnim pokretom. V vsaki drugi državi bi smatrali postopanje angleške vlade za povsem samo ob sebi umestno, le v Nemčiji so iz tega napravili silno afero in na Göbbelsovo povelje se je celokupen nemški tisk zagnal ob dopisnike inozemskega časopisja ter jih obdelal z voluhi in voditelji kontrarevolucije. Glavni med temi «špijoni» je bil seveda prvi dopisnik angleškega «Timesa», ki je kot svetovni, nepodkupljivi in strogo objektivni list že davno trn v peti nemškimi oblastnikom. Moža so izgnali, časopisna gonja med obema državama se pa nadaljuje in napeta atmosfera, ki se ustvarja umetno na ta način, ima lahko vse prej, kakor ugodne posledice za pomirjenje evropskih odnosov.

Pač pa se je raznesla v teh dneh neka druga senzacionalna zunanjepolitična vest, da namerava namreč Rusija izpremeniti svoj zunanjepolitični kurz. Povod za to vest je dala okolnost, da je sklenil Stalin odstaviti glavnega tajnika Kominterne Dimitrova in da je na to mesto imenoval svojega notranjega ministra Ježova, ki naj bi Kominterno popolnoma reorganiziral. Pravijo, da je doživela Rusija s svojo špansko politiko taka razočaranja, da je čvrsto sklenila, ustaviti vsako komunistično propagando v inozemstvu. Sledilo naj bi pomirjenje z Nemčijo in naj bi v svrhu izboljšanja nemško-ruskih odnosov prišel za novega ruskega poslanika v Berlin eden najspodobnejših mladih sovjetskih diplomatov Jurenjev, ki se je na svojem dosedanjem mestu poslanika v Tokiu izredno izkazal.

DOMA IN NA TUJEM

Komu gre dobro?

Znani ultraslovenski tednik «Slovenija», o katerem se ne more zanikati, da ne bi bil vedno bratovsko prijazen napram najbližjemu političnemu sorodstvu iz tabora bivše SLS oziroma današnje JRZ, je objavil v zadnji številki zanimivo notico, ki je prav za prav naslovljena na njegove politične zaveznike v današnjem režimu. Ta zanimivost glasi: «Dobro nam gre Slovincem. Pod nacionalnim unitarizmom gre Slovincem najslabše v vsej državi. In še zmeraj na slabše gre. Lanskega junija na primer še nismo imeli nobenega konkurza. Letos jih imamo že kar pet. V vseh ostalih pokrajinah jih je bilo pa v tem mesecu samo devet. V enakem razmerju bi jih moralo biti v vsej državi sedemdeset. Ali če stvar zaobrnemo, bi v Sloveniji ne smelo biti niti enega, k večjemu bi se eden smel pripravljati za naslednji mesec. O, da, dobro nam gre. In še imamo ljudi, ki bi hoteli obdržati unitarizem nad nami.»

bilo organizirano nabiranje milodarov med katoličani vsega sveta». Mislimo, da bi morali gospodje okrog «Slovenca» in Katoliške akcije, kakor tudi okrog JRZ, imeti pri svojem srcu bolj in prej lastne trpeče in od pomanjkanja, ki ga je prizadela sama šiba božja, propadajoče slovenske brate in sestre, kakor pa sirske kaldejske begunce. Kakor smo pa brali v listih, so si ljudje, ki se tišče v neposredni bližini «Slovenca» in njegove klike, dovolili z ubogim prebivalstvom v Dobrepoljeh in okolici kruto, skrajno neokusno šalo. Ker krajev in ljudi, kjer je divjala strašna ujma, ni obiskal noben gospod iz ministrstva ali z banke uprave, da bi vsaj na zunaj pokazal sočutje in dolžno skrb, če že ne bi prinesel nujne gnotne pomoči, so neki gospodje hodili med obupanim prebivalstvom in predstavljali nekega slovenskega tovariša za «gospoda kmetijskega ministra». Seveda ta «gospod minister» s praznimi obljubami ni preveč štedil in je tako bedno ljudstvo vlekel neusmiljeno za nos...

Pobijanje tihotapcev

Doslej so marljivi finančni organi po obmejnih krajih vršili svojo službeno dolžnost predvsem s tem, da so preprečevali in pobijali tihotapstvo, ki v danih razmerah prav vzorno cvete. Ljubljanski «Slovenec» z dne 19. t. m. pa poroča iz Maribora, da je tamkaj v nekem vlaku izsledil neki G. Gavrilović kovčeg z večjo množino vžigalnikov. Za tega gospoda pravi «Slovenec», da ga je poslalo v Maribor finančno ministrstvo kot svojega specialnega organa za pobijanje tihotapcev. Bog ve, s kakšnim orodjem ali orožjem jih pobija in kam jih potem pobite spravljajo? Pa jih vendarle ne odlaga v «Slovenčevem» uredništvu?...

„Slovenčev“ Kotičkov striček

Kdo jim je bližji?

Namesto, da bi «Slovenec» vneto agitiral za pomoč tisočim slovenskim kmečkim družinam, ki so jih katastrofalna toča, strela in poplava spravile ob zadnji košček kruha in skoro na beraško palico, rajši pobožnim Slovincem vsiljivo priporoča, naj prispevajo za «pomoč sirske-kaldejskim grško-katoličkim beguncem, ki so v veliki bedi in zaradi katerih je

Poverjenikom „Slovenske besede“

Pozivamo vse poverjenike «Slovenske besede», ki imajo še nerazprodane bloke za nabiranje naročnikov, da jih čimprej vrnejo upravi.

Dirkalno in jahalno društvo v Krškem

vabi na velike konjske dirke, ki se vrše na Krškem polju dne 22. avgusta t. l.

„Mariborski teden“

Je imel letos izreden uspeh. Obisk je bil rekorden, saj je imel okroglo 75 tisoč posetnikov, med njimi zlasti mnogo Avstrijcev. Privediteljem gre vsa čast in hvala, ker so letos nudili obiskovalcem zelo mnogo. Mariborska industrija, obrt in trgovci so razstavili krasne stvari. Od mnogih priveditev, ki so bile v zvezi z «Mariborskim tedom», pa nam je najbolj ugajala na prostem uprizorjena predstava «Sen kresne noči», ki je imela največji uspeh ter je privabila toliko občinstva, kolikor ga doslej ni imela še nobena gledališka predstava.

Kraljeva rodbina na Bledu. Že dalje časa preživlja svoje počitnice na Bledu Nj. Vel. kralj Peter II. Pretekli teden pa so se pripeljali na Bled za več tednov Nj. Vel. kraljica Marija in oba kraljeviča. Tomislav in Andrej, ki so prebili poletne mesece v dvorcu Miločerju na Jadranu.

V Jugoslaviji živi po zadnjih uradnih podatkih 15.174.000 ljudi, ki se delijo po veroizpovedi takole: pravoslavni 7.281.201 (48,8%), rimokatolikov 5.595.363 (37,5%) in muslimanov 1.560.279 (11,2%).

Prebivalstvo dravske banovine je šlo letos ob novem letu 1 milijon 209.600 duš.

Katastrofalno neurje je pred dnevi divjalo zopet nad nekaterimi kraji Dolenjske in povzročilo veliko škodo na polju, v vinogradih in sadovnjakih. Prebivalstvo pričakuje nujne in izdatne pomoči, ki je pa noče biti predvsem od onih, ki so v prvi vrsti poklicani nuditi jo...

Natacarska stavka je izbruhnila pred nekaj dnevi tudi v Splitu in sicer sredi najživahnejše tujske sezone. Zaenkrat še ni nobenih izgledov, da bi bila kmalu likvidirana. Pretekli ponedeljek je pripelo v Split nad tisoč novih tujcev; od njih pa je večina takoj nadaljevala potovanje z očitnimi protesti proti takim razmeram, ker se ni hotela izpostavljati neprijetnostim dolgega čakanja na postrežbo v lokalih. Od stavke bodo imeli ogromno škodo lastniki lokalov, kakor tudi nameščenci sami, nič manj pa ne bo prizadeto tudi splošno narodno gospodarstvo.

Zamude vlakov povzročajo v zadnjem času pri potujočem občinstvu mnogo razburjanja in zabavljanja. V stalnih izdatnih zamudah prednjačijo vlaki na progi Zagreb—Split, kjer je promet izredno močan in kjer vlaki na slabji liški progi ne morejo razvijati predpisane brzine.

Eskadra angleškega sredozemskega brodomstva bo obiskala v začetku septembra naša jadranska pristanišča.

Produkcija piva v dravski banovini pada, nasprotno pa v donavski banovini raste. Tamkaj se je dvignila letos že za 25% in pričakujejo, da bo zvišanje doseglo do konca leta najmanj 30%. Pa ni bilo niti prave vročine v onih krajih. Se takoj vidi, kje smemo govoriti o naraščanju gospodarskega blagostanja...

Prva tovarna za izdelovanje mlečnih konzerv v Jugoslaviji je bila te dni ustanovljena in urejena v Belem Manastiru v Baranji.

Kinematografov z zvono-film-sko aparaturo imamo v Jugoslaviji 301. V njih je prostora za 105 tisoč gledalcev. Z nemimi filmi obratuje v vsej državi le še 50 kinematografov. V vseh jugoslovanskih kinematografih investirani kapital je znašal lani približno 75 milijonov dinarjev.

Veščlanska delegacija Nemcev iz Posarja je prisostvovala pred dnevi velikim švabskim slavnostim v Novem Vrbasu v Vojvodini.

Vračajo se... Pomladi je odšlo, zlasti iz Vojvodine, v Nemčijo večje število naših državljanov na poljsko delo. Agenti so jim takrat zagotavljali, da so dneve v Nemčiji zelo visoke, da je preživljanje zelo poceni in da si vsak poljedelski delavec lahko prihrani tamkaj čedne denarce. Ti delavci pa se sedaj vračajo v gručah domov, čeprav je poljsko delo v Nemčiji še v polnem teku. Razočarani pripovedujejo, da so sicer dneve res visoke, vendar spričo draginje v Nemčiji zadostujejo jedva za preživljanje sproti. Na kak prihranek ni niti misliti.

Za javna dela v Jugoslaviji je bilo doslej izplačanih iz znanega milijardnega investicijskega posojila že 459.048.119 din.

Gospodarska Mala antanta se bo sestala k rednemu zasedanju letos 11. septembra v Bukarešti. Strokovnjaki, ki bodo sodelovali pri tej konferenci, pa bodo imeli svoja predpovedovanja že 5. septembra v Pragi.

Svetovnoznan operni pevec Fedor Šaljapin se bo prihodnje dni s svojo družino pripeljal na Bled, kjer bo ostal nekaj časa na oddihu.

Nova kolektivna pogodba med upravo znane tekstilne tovarne «Tivar» v Varaždinu in med njenim delavstvom, ki ga zastopajo strokovne delavske organizacije, bo podpisana 24. t. m.

Likvidacija gozdnega velepodjetja «Krivaje» se nagiba h koncu. Največji upnik so bili Angleži s 147 milijoni dinarjev, pa bodo dobili komaj 2 milijona. Jugoslovanski državni erar se bo obrisal za nad 100 milijonov, od tega samo na gozdnih taksah za 58 in na davkih za nad 30 milijonov dinarjev. Kdor zna, pa zna...

Jubilejni treznostni kongres se bo vršil letos 16. in 17. oktobra v Beogradu o priliki proslave 30letnice, odkar je bila ustanovljena prva Gutemplerska loža.

Na mednarodnih veslaških tekmah v Amsterdamu so jugoslovanski veslači doživeli popoln neuspeh.

Le vkup, le vkup, saj še imamo! Te dni se snuje v Londonu s sodelovanjem Pariza nova velika finančna družba za velikopotezno izkoriščanje rudnega bogastva Jugoslavije. Francozi in Angleži so se sporazumeli za skupno izkoriščanje naših zemeljskih zakladov, nas pa nihče niti ne vpraša, ker smo tako divje prezaposleni z medsebojnim obračunavanjem iz poglavja dnevne politike in z bratomorno borbo za — interese drugih...

Znani angleški rudnik v Trepči v Srbiji slovi zaradi bajnih čistih dobičkov svojih inozemskih delničarjev. Čeprav znaša delniška glavnica tega podjetja danes le 268 milijonov dinarjev, je dosegla rudniška uprava samo letos nekaj nad 200 milijonov dinarjev čiste dobička. Dočim je znašal čisti dobiček v poslovnem letu 1933-34 le 39 milijonov, leta 1934-35 že 73 milijonov in leta 1935-36 nad 96 milijonov, bo dosegel letos 1. oktobra skoro 220 milijonov dinarjev. Koliko davka nam plačajo ti tujci?...

Jugoslovansko-nemška turistična konferenca glede povečanja kontingenta deviz za nemške turiste, ki obiskujejo Jugoslavijo, je sklicana za 9. septembra t. l. v Dubrovnik. Letošnja izkušnja je pokazala, da je nujno potreben nov turistični sporazum med našo državo in Nemčijo.

Čez novi Aleksandrov most, ki veže Beograd z Zemunom, gre vsak dan nad 16.000 pešcev in okrog 4500 vsakovrstnih vozil.

Rusko čiščenje... V zadnjem času je bilo aretiranih poleg drugih tudi nad 3000 višjih uradnikov sovjetskega železniškega ministrstva. V zadnjem procesu proti uradnikom vzhodno-sibirski železnice je bilo obsojenih na smrt in ustreljenih 72 višjih uradnikov.

Trije egiptovski ministri so morali odstopiti, ker so bili zapleteni v neko afero radi podelitve neke

koncesije. Če bi bila taka praksa običajna tudi pri nas v Jugoslaviji, bi bili mi že davno brez vsakih ministrov...

Na španskem bojišču pripravlja uporniški general Franco novo veliko ofenzivo proti Baskom. Nacionalisti bi namreč silno radi že dokončno likvidirali baskiško vprašanje, ker so Baski znani kot sijajni bojevalci tudi za hrbtno zmagovalcev...

Mussolini in Hitler se bosta baje sestala na važen politični meddržavniški pogovor 15. septembra t. l. takoj po kongresu narodno-socialistične stranke v Nürnbergu.

Meritve za novo normalnotirno progno Sarajevo—Doboj so se te dni že pričele. Železniška zveza Črnomoelj—Vrbovsko pa se bo po zagotovilu iz slovenske pisarne JRZ pričela zanesljivo graditi že prihodnji teden, ne da bi bilo kakor merjenje zanjo sploh potrebno...

Hud odpor se je dvignil v avstrijski domovinski fronti proti odloku avstrijske vlade, da se sme v Avstriji prodajati Hitlerjev evangelij «Mein Kampf». V Gradcu so člani domovinske fronte razbili vse izložbe, v katerih so bile izpostavljene omenjene knjige. Nemški poslanik von Papan je vložil zaradi tega pri avstrijski vladi energičen protest in zahteva čim strožje kaznovanje vseh krivcev.

Bivši bolgarski minister in voditelj bivše demokratske stranke Gligor Vasiljev bo interniran zaradi pisma, ki ga je pisal predsedniku vlade Kjosivanovu in v katerem je skrajno ostro nastopil proti internaciji bivšega ministra Gičeva.

Gradnja železniškega omrežja na Kitajskem financirajo Anglija, Amerika, Francija in Českoslovaška. Morda bi bilo umestno, če bi te države zainteresirali tudi za financiranje železniške zveze Slovenije z morjem...

Odbor za nevmešavanje v špansko državljansko vojno se ne bo sestel k zasedanju še niti prihodnji teden. Zato pričakujeta obe vojujoči se stranki še nekaj časa precej miren in človečanski razvoj dogodkov na svojih frontah...

Dopis iz Kranja

Borba za mestni proračun

V našem mestu se mnogo razpravlja o sedanjem občinskem proračunu. Naravno je, da je večina proti povišanju, ker se vsak boji povišanja doklad. Toda na drugi strani se priznava, da bi mogla občina za povzdigo mesta še mnogo napraviti. Kranj je mesto, ki ga pozna vsa država, kar že samo po sebi obrača pozornost nanj. Vrhu tega ima zelo srečno geografsko lego sredi Gorenjske, potniku pa, ki se pelje po železnici mimo, se prikaže v izredno slikoviti obliki. Predpogoji za pomnožen tujski promet so podani. Seveda je treba za to nekaj nuditi. Predvsem je treba tlakovati vsaj glavne ulice ter dovršiti projektirano kopaljšče. Iznajdljivi možje pa bodo lahko našli v Kranju še marsikaj, kar bi se moglo napraviti boljše in udobnejše.

Socijalne naloge

našega mesta bodo vsako leto večje. Tekstilna industrija, ki se je v Kranju tako zelo razvila, je sicer povzdignila mesto posredno. Neposredno pa dobiva občina od teh industrij premalo dohodkov, dasi je jasno, da bodo ravno vsled njih socijalne dolžnosti občine vsako leto večje. Treba je tedaj pravočasno skrbeti, da bodo ta podjetja prispevala primeren del k potrebinam občine, kar bi lahko storila zlasti sedaj, ko so notorično v visokem razmahu in ko delajo z velikimi dobički. Komur se bo

posrečilo to doseči, si bo pridobil velikih zaslug za naše mesto.

Koliko državnih davkov plača Kranj?

Kranjski aktivni in upokojeni državni uslužbenci so zaprosili naj se Kranj uvrsti v I. draginjski razred. V svoji vlogi navajajo, da je Kranj plačal l. 1935. na davščinah:

zemljarine	din	835.000—
zgradarine	„	1.138.000—
pridobnine	„	2.870.000—
družb. davka	„	5.124.000—
rentnine	„	854.000—
luks. davka	„	5.077.000—
posl. davka	„	15.621.000—
usl. davka (brez drž. namešč.)	„	1.307.000—
vojnice	„	126.000—
10% doprinos	„	119.000—
k usl. davku	„	119.000—
skupaj	din	33.071.000—

Razen tega so prodali:

taksnih vrednotnic za	„	1.500.000—
tobaka	„	2.592.000—
na trošarini za elektr. tok so plačali	„	459.000—
na pošti so znašali dohodki	„	2.997.532—
Žel. postaja pa je imela dohodkov	„	14.722.608—
skupaj	din	55.341.118—

Če so podatki točni, je to presenetljivo visoka številka!

Ljubljana v jeseni

Na letošnjem jesenskem ljubljanskem velesjemu od 1. do 12. septembra bodo prednjačili naši novinarji s svojo obsežno in zanimivo razstavo slovenskega novinarstva. Razstava bo nameščena v petih razstavnih zgradbah. Razdeljena bo v tri glavne skupine novinarstva: prikaz in razvoj naših pisanih in tiskanih novin, novine v podobi, govornice in pete novine ter novine v živi sliki. Ogromno gradivo bo prikazano tako zanimivo in živo, da bo presenečen sleherni obiskovalec. Mnogo prostora bo posvečenega kulturno-zgodovinskemu razvoju slovenskega novinarstva in njegovih predhodnikov ter prikazu vsega današnjega novinarstva in slovenskega novinarja s stanovske in socialne strani. Stara tiskarna in stara papirnica bosta poživljali ta oddelek.

Tudi znanstveni statistiki novinarstva bo dodeljen lep prostor. Poseben oddelek je določen za razstavo naših novin v inozemstvu in za tujcezičen tisk v Sloveniji. Posebne oddelke bodo izpopolnjevali delavski, kmetijski, ženski, mladinski, dijaški, nabožni, nacionalni, tujskoprometni tisk itd. Oddelek za poročevalstvo bo opremljen s krasnimi nazornimi grafikoni, slikami in modeli. V oddelku za poročevalstvo bo zastopana tudi ljubljanska radijska oddajna postaja s studijem in ojačevalno napravo v obratu.

Zanimanje vsekakor bo vzbujalo opremljeno uredništvo in moderna tiskarna. Tu bo urejevan in tiskan pred občinstvom dnevnik, ki bo izhajal na velesjemu. V posebnem paviljonu bodo prikazane novine v podobi. V tem oddelku bo nameščena tudi moderna klišarna v obratu, razstava karikatur in fotografska razstava.

Naj omenimo še krasne razstave, ki jih pripravljajo naše tiskarne in založništva. V posebnem paviljonu bomo poslušali govornice in pete novine ter gledali poročila v živih slikah. Zelo zanimive bodo tudi ustne novine, kjer bomo osebo spoznali naše najprominentnejše novinarje, pete novine s starimi, veselmi pesmicami o razburljivih dogodkih bo pa prepeval oktet Akad. pevskega zbora z dobrimi solisti.

Novinarske razstave se ne da opisati, treba jo je videti.

Slovenski misijonarji prirede etnografsko in misijonsko razstavo «Indija». Razstavo «Materi za otroka» priredi Zveza gospodinj v Ljubljani. Razstava bo obsegala higijeno, zdravstvo in vzgojo otroka v predšolski in šolski dobi, prehrano, obleko, igrače itd. Javnost bo tudi tokrat zanimala umetnostna razstava slovenskih likovnih umetnikov. Cvetlično razstavo priredi «Klub ljubiteljev cvetic» v Ljubljani in bo gotovo zelo pestra. Izpopolnjena pa bo ta razstava še z razstavo eksotičnih ribic in pa z razstavo metuljev. Ljubitelji sadjarstva si bodo mogli ogledati vzoren sadni vrt, zasajen s plemenitim špalskim sadnim drevjem. Med nami je zelo mnogo rejcev malih živali. Zato na

velesjemu ne bo manjkala razstava malih živali, ki jo priredi društvo «Zivalca». V posebnem živalskem vrtu pa bo na ogled dlakasta in pernata divjad naših gozdov. Pri vsem tem pa seveda ne bo manjkalo razstav raznih industrijskih in obrtniških proizvodov, med njimi tudi slavno znana razstava pohištva. Jugoslovanski harmonikarji se bodo udarili za jugoslovansko prvenstvo v nedeljo dne 12. septembra. Utrujenim in zabavežljivim bo na razpolago lepo zabavišče, kjer se bodo mogli odpo-

čiti in okrepiti ob izvrstnih domačih jestvinah in pijačah. Koncerti, ples, velikomestni variete s prvovrstnimi atrakcijami bo nudil dovolj zabave. Pri popoldanskih varietejnih predstavah, ki bodo na prostem, ne bo vstopnine. Na železnici ima vsak obiskovalec polovično vozino. Na odhodni postaji naj poleg cele vozne karte do Ljubljane kupi še rumeno železniško izkaznico za din 2.—. Na velesjemu bo dobil velesjemsko legitimacijo in potrdilo o obisku, nakar bo imel brezplačen povratek. Potovanje v Ljubljano je dovoljeno od 27. avgusta do 12. septembra, povratek pa od 1. do 17. septembra.

Borba proti vohunom v SSSR

Sovjetski tisk je v zadnjem času poln člankov in vesti o borbi z vohuni, ki delujejo na ozemlju Sovjetske Rusije. Sovjetske oblasti javno pozivajo široke sloje prebivalstva, da jim pomagajo v borbi proti vohunom.

Višji uradnik v komisarijatu za notranje zadeve L. Zakovskij, ki deluje v protivohunskem oddelku, je pred dnevi izdal v Moskvi brošuro, v kateri opisuje metode in navade tujih vohunov v Sovjetski Rusiji.

Med primeri, ki jih navaja Zakovskij, so nekateri zelo karakteristični. Neki japonski vohun, na primer, je bil strojnik v neki lenjingrajski tovarni. Bil je to Japonec, ki je bil leta 1912. demobiliziran iz japonske armade. Absolviral je specijalen vohunski tečaj, ki ga stalno prireja politična policija v mestu Nagasaki in l. 1916. je bil po odredbi japonske tajne službe poslan v Petrograd. Kako je vendar mogel ostati v Petrogradu, ne da bi vzbudil pri oblasteh pozornost? Japonec je imel dokumente s tranzitnim vizumom in je potoval preko Rusije v Anglijo, da tamkaj razširi in izpopolni svoje tehnično znanje. L. 1916. je dopotoval v Petrograd in mu je «slučajno» zmanjkalo denarja, da bi mogel nadaljevati potovanje. Bil je aretiran, zasliševan in preiskava se je vlekla skoro v nedogled. Koncem koncev pa so ga oblasti pustile povsem pri miru in Japonec se je nastanil v Petrogradu. Našel je zaposlitev v neki avtomobilski delavnici, v kateri naj bi si «prislužil potrebna sredstva za nadaljevanje poti...»

Od leta 1916. do 1924. je mirno navezaval poznanstva z delavci, tehniki in inženjerji v ladjedelnici,

kjer so ga smatrali za absolutno zanesljivo osebo. Japonec je bil odličen psiholog in je kmalu spoznal samoljubje enega, klepetavost drugega, domišljavost tretjega in nagnjenost k alkoholu četrtega tovariša. Bil je dober debater in je znal povsem neopazno, govoreč o delu tega ali onega delavca, pritegniti vsakogar v razpravo o njegovi stroki, ne da bi dotičnik slutil kako nevarnost. Tako je izvedel podrobnosti o največjih tehničnih skrivnostih.

Vohuni ne prihajajo v Sovjetsko Rusijo vedno tajno. Pogosto prihajajo v udobnem spalnem vagonu in imajo svoje dokumente do zdevno v popolnem redu. Lani, — pripoveduje Zakovskij —, je bila razkrita vohunska organizacija nemške tajne državne policije, ki sta ji načelovala dva nemška inženjerja O. in D. Inženjer O. je bil leta 1930. sprejet v tovarno za gradnjo podzemeljskih objektov. Kako se je moglo to zgoditi? Predstavnik narodnega komisarijata za težko industrijo je iskal v inozemstvu specialiste, med katerimi se je priglasi tudi nemški inženjer, ki je dopotoval v Sovjetsko Rusijo brez svoje žene, katero je pustil v Nemčiji. V Rusiji se je ponovno oženil s sovjetsko državljanko, ki je imela precej široke rodbinske zveze. Prevarana ruska žena je imela brata inženjerja, ki je bil zaposlen v ladjedelnici, poleg tega pa je imela tudi širok krog znancev, ki so pomenili za nemškega vohuna veliko vrednost. Nemški vohun je s svojo novo ženitvijo izzval vtis, da želi ostati v Sovjetski Rusiji in tako je imel kmalu na prav lahek način v svojih rokah razne tajnosti, ki jih je izvedel na pod-

lagi sorodniškega zaupanja, ki ga je užival. V stvar se je čez glavo zapletel brat njegove žene, ki je v začetku razne stvari nepremišljeno in lahkoverno izdal, pozneje pa, ko se je zavedel svoje pogrške, je služil še nadalje nemški špijonaži iz strahu, da Nemeec ne bi spregovoril in ga izdal.

Zakovskij je prišel na sled tudi raznim trockističnim organizacijam in pripoveduje v svoji brošuri, kako so agenti teh organizacij terorizirali ljudi, ki so zapustili trockistični pokret in kako so grozili onim, ki bi mogli v posameznih mestih izdati trockistične organizacije. Zanimiv je primer z nekim Fušmanom, članom trockistične fašistične organizacije. «Slučajno» je padel s tramvaja in obležal na mestu mrtev. Za Fušmanovo smrt je izvedel neki član trockistične organizacije, pokojnikov intimni prijatelj, ki je odšel k znanemu trockistu Pjatakovu, kateremu je povedal, da je videl Fušmana neposredno pred smrtjo, kako se je z njim razgovarjal in da je opazil, kako je bil Fušman ob tej priliki nenavadno razburjen. Vse te okoliščine Fušmanove smrti da se mu zdijo zelo sumljive. Na te besede je Pjatakov mirno odgovoril, da so Fušmana vrgli iz tramvaja trockisti, ki bodo enako postopali tudi z vsemi onimi, ki izgube zaupanje trockističnih organizacij in ki bi utegnili kdajkoli kaj izdati.

Priprave za X. vsesokolski zlet v Pragi

Kakor smo že ponovno poročali, se bo prihodnje leto vršil vsesokolski zlet v Pragi, in sicer deseti po številu. Gradbeni odbor «Československe Obce Sokolske» ima pred seboj trd oreh. Poleg zletišča samega mora na izredno majhnem prostoru najti dovolj možnosti za postavitve garderob in za razvrstitev telovadcev, za zdravstvene paviljone, brivnice, popraviljalnice obutve, paviljone za prodajo najrazličnejših potrebščin, jedi in pijače itd. Vse to je zelo težak problem in se že zdaj cel kader arhitektov ukvarja z njim.

Garderobe bodo nameščene v 20 enonadstropnih lesenih stavbah, dolgih 50 m in širokih 17 m. V pritličju teh stavb bodo majhne kabine, široke po 2 m in oprem-

ljene s klopni. Prvo nadstropje bo urejeno kot prenočišče. V teh prenočiščih bo imelo prostora 12 do 13 tisoč odraslih ali 20.000 učencev in učenek. Poleg garderob bodo prhe in stranišča. Garderobe bodo mogle sprejeti 80.000 telovadcev (okrog 36.000 članov, 34 tisoč članic, pet tisoč gostov in pet tisoč sodelujočih pri slavnostnem prizoru).

Tudi zbirališče telovadcev bo zavzelo znaten del prostora, ker se računa na istočasni nastop članov in članic. Nadaljnji problem je v iskanju prostora za kuhinje in restavracije. V glavnih zletnih dneh se pričakuje, da bo vsak dan na zletišču najmanj do 150.000 oseb. Tudi za restavracije primanjkuje prostora. Na vseh straneh je ob tej priliki manj prostora, kakor na zadnjem zletu, čeprav se pričakuje mnogo številnejši obisk. Nekaj lažje bo razširjenje tribun, ki so se v sedanjem stanju izkazale za nezadovoljujoče. Zapadna tribuna bo dobila dve novi krili iz betona, dočim se bo vzhodna tribuna povečala v širini 10 do 12 m, enako tudi severna in južna. Vsi ti dozidki bodo iz betona in se bodo vsa gradbena dela pričela še letos.

Zletni proračun za prireditev desetega vsesokolskega zleta leta 1938. v Pragi znaša nad 20 milijonov čeških kron.

Anekdota

NAJVEČJA LENOBA

Ko je prišel Bernard Shaw še kot ljudskošolski učenec nekoč po pouku domov, ga je pričakoval oče na vratih in ga pozdravil s srčitim nagovorom:

«Tvoj učitelj mi je rekel, da si ti največja lenoba v vsej šoli! Ali je to res?»

«Ni res, oče, najbolj len v šoli je učitelj sam!»

«Kaj, učitelj?» se je z izbuljenimi očmi začudil oče.

«Da, oče, učitelj! Kadar mi pišemo in delamo, sedi on brez vsakega dela za mizo...»

Izkušnja.

«Mislim, da se bo vojna na Daljnem vzhodu prav naglo končala.»

«Iz česa sklepaš to?»

«Ker se v kitajsko-japonski spor še ni vmešalo Društvo narodov s svojo pomirjevalno politiko!»

Iskrena beseda.

«Pri tvoji ženi mi je najbolj všeč to, da ni moja žena!»

Trapistovski sir kg Din 16.-
ČERNE OSKAR Sv. Petra cesta šte. 35.

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; kratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Priporoča se
Lancoš Dimitrij
mizarstvo
Ljubljana
Wolfova ulica št. 12
Izvršuje vsa mizararska dela
po zmernih cenah

VELIKA IZBIRA najnovejših modelov dvokoles in otroških vozičkov na oljnatih ležiščih. Igračni vozički, motorji in šivalni stroji po najnižji ceni.

CENIKI FRANKO!

„TRIBUNA“, F. Batjel
LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4

Še danes
naročite
„Slovensko besedo“!

Špedicija **TURK** Ljubljana
prevzema

OCARINJENJE

vseh uvoznih in izvoznih pošilk, in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija po njej deklariranega blaga in vse informacije brezplačno
Telefon intr. 24-59. Vilharjeva c. 33 (nasproti nove carinarnice)

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga bodisi kuriva, strojev, selitve itd. v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi na konjko vprego kakor tudi s tremi najmodern. avtomobili
Telefon inter. 21-57 Masarykova c. 9 (nasproti tov. kolodvoru)

Trajno kodranje samo Din 60.-

Izdelava garantirano dobra,
Frizerski salon

MIRKO ZALETEL, Ljubljana

Cesta 29. oktobra (Rimska) šte. 24

JELČIČ ANGELO
LJUBLJANA VII.

CELOVŠKA CESTA ŠT. 65

Telefon št. 3840

pleskar, ličar, sobo- in črkoslikar za stavbe in pohištvo

Izvršuje: Vsa pleskarska in soboslikarska dela po zmernih cenah.

Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno.

Postrežba točna in solidna.

Priporočamo to znano trdko vsem!